

بازخوانی ارزشیابی توصیفی
(نجات یک پارادایم)

مؤلف
مهدی عافی

۱۳۹۸

سرشناسه	: معافی، مهدی، ۱۳۵۹-
عنوان و نام پدیدآور	: بازخوانی ارزشیابی توصیفی (نجات یک پارادایم) / مولف مهدی معافی.
مشخصات نشر	: نکا: جامخانه، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۹۰ ص.: نمودار؛ ۲۲ × ۲۹ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۲۷-۱۱-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه
موضوع	: شاگردان ابتدایی -- ایران -- ارزشیابی
موضوع	: School children -- Rating of -- Iran
موضوع	: آموزش ابتدایی -- ایران -- ارزشیابی
موضوع	: Education, Elementary -- Evaluation-- Iran
رده بندی کنگره	: B۱۱۷
رده بندی دیویی	: ۳۷۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۶۸۵۴۷۲

نام کتاب: بازخوانی ارزشیابی توصیفی (نجات یک پارادایم)

مولف: مهدی معافی

نشر: جامخانه

صفحه آرا و طراح جلد: آسیه بنائیان

نوبت چاپ و سال چاپ: اول - ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: یارت

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۲۷-۱۱-۵

کلیه حقوق این کتاب برای ناشر محفوظ است.

jamkhaneh.publish.۹۷@gmail.com

تلفن: ۰۹۱۱۲۵۲۷۱۹ - ۰۱۱۳۴۷۴۸۵۷۲

آدرس: مازندران، نکا، خیابان انقلاب، پاساژ بزرگ، کد پستی ۴۸۴۱۸۶۴۸۷۷

فهرست

۶	پیشگفتار
۸	فصل اول
۸	چالش های ارزشیابی کمی
۲۰	فصل دوم
۲۰	ارزشیابی توصیفی و جنبش آزادی و رهایی
۳۳	فصل سوم
۳۳	ریشه های ارزشیابی توصیفی
۴۳	فصل چهارم
۴۳	محمل های ابزار
۴۳	ثبت و نگهداری اطلاعات
۴۹	فصل پنجم
۴۹	مراجع ارزیاب
۵۶	فصل ششم
۵۶	ابزار جمع آوری اطلاعات
۸۲	فصل هفتم
۸۲	باز خورد
۸۲	(چه باید کرد ؟)
۸۹	منابع و مآخذ

پیشگفتار

پروژه ارزشیابی کیفی توصیفی^۱ به عنوان نظام ارزشیابی جامع و همه جانبه، ابتدا از سال ۱۳۸۲ به عنوان طرحی آزمایشی در ۲۰۰ کلاس پایه اول ابتدایی کشور و سپس از سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ به صورت فراگیر و ملی به عنوان سیستم ارزشیابی رسمی در دوره ابتدایی نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران به کار بسته شد.

این پارادایم^۲ ارزشیابی متهورانه و نو، همچون همه ی پدیده های تازه ای که وارد حیات اجتماعی انسان می شوند، از همان آغاز با مقاومت های فراوانی از سوی متولیان و کارگزاران سیستم آموزش ایران مواجه شده و برخورد دوگانه ای از همان آغاز، هم در جهت پذیرش و هم در جهت طرد آن شکل گرفت. به نظر ما این امر در دو علت مهم ریشه می گیرد که یکی همانا عادت کردن و خوگرفتگی در طی سالیان متمادی به ارزشیابی سنتی (کمی و نمره ای) بوده است و دیگری نیز به عدم معرفی درست، علمی و دقیق پارادایم نو به متولیان و کارگزاران آموزشی مربوط است.

امروز که این خطوط تحریر می شوند، ارزشیابی و پرورش ایران به دو نیمه تقسیم شده است. به این صورت که تا پایان دوره ی ابتدایی - که با احتساب پیش دبستانی بیش از نیمی از آموزش عمومی را شامل می شود - ارزشیابی کیفی و توصیفی به کار برده می شود و پس از آن، در دوره های متوسطه اول و دوم، دانش آموزان خود را در معرض آبرزه ها و استانداردهای ارزشیابی کمی و نمره ای می بینند که این امر خود به چالشی بزرگ هم برای والدین و دانش آموزان و هم برای معلمان و اولیا مدارس مبدل گشته است.

معلمان دوره ی متوسطه به این نظام ارزشیابی به دیده ی نقد نگریسته و به علت عدم آشنایی با اهداف و ساز و کار آن، این نظام ارزشیابی را ناکارآمد، قهقراپی و حتی نادرست خوانده و پیامد آن را تربیت دانش آموزانی کم سواد و بدون مهارت های لازم سوادآموزی می دانند. مساله وقتی حادث تر و بغرنج تر

۱- Qualitative – Descriptive Evaluation

که در وجه تسمیه ی آن اختلاف نظر وجود دارد. نوشتار حاضر نام های کیفی و کمی را در مورد دو نظام ارزشیابی مطرح در کتاب به کار می گیرد. علت کیفی خواندن این نظام ارزشیابی را در فصل ۳ جستجو کنید.

۲ - پارادایم را «پدیده های حاکم در خصوص رفتار علمی در یک اجتماع علمی» تعریف کرده اند (شارع پور، ۱۳۸۳: ۱۱۲). نگارنده از کاربرد این اصطلاح «ایده های حاکم در خصوص ارزشیابی از دانش ها، نگرش ها و مهارت ها» را مطمئن نظر قرار داده است.

می شود که همسویی طیف قابل توجهی از معلمان و متولیان دوره های ابتدایی را نیز با افکار فوق الذکر شاهدیم.

مسائل فوق کار را به جایی رسانده اند که از گوشه و کنار سیستم آموزشی ایران، عباراتی همچون «سقوط ارزشیابی توصیفی»، «پایان عمر ارزشیابی توصیفی» و «برچیده شدن نظام ارزشیابی ناکارآمد توصیفی» به گوش می رسد که نشان از عدم تطابق این نظام ارزشیابی با دیگر خرده نظام های^۴ آموزشی دارد. نوشتار حاضر که خود، نگاهی خلاقانه به این پارادایم ارزشیابی دارد، درصدد است با معرفی کمی متفاوت تر این پارادایم، زمینه را جهت فهم فزون تر ویژگی ها و کیفیات این مهمان مهجور فراهم ساخته و معلمان گرامی را در جهت کاربست گسترده و خلاقانه ی آن تهییج و تحریک کند، باشد که کمکی هر چند ناچیز جهت شناساندن این رویکرد مدرن و علمی در حوزه ی ارزشیابی و یادگیری فراهم آورد تا روزی شاهد برادری شان خلاقانه ی این پارادایم رهایی بخش^۵ باشیم.

نکته مهم آن که نویسنده ی کتاب، ضمن ادعایی درخصوص درستی و مطلق بودن نگاه خلاقانه ی کتاب ندارد. بلکه ادعای او این است که این نگاه و تفاوت هایی که از آن ناشی می شوند فقط هوشمندانه اند و پس، آن هم در حد بضاعتی^۶ است. منظور از عبارت «نجات یک پارادایم» نیز دعوتی است از صاحب نظران و کارشناسان فن تا تمهیدات لازم را در جهت جلوگیری از سقوط ارزشی این پارادایم فراهم آورند.

آنچه تقدیم حضور می گردد، اندیشه های یک معلم است که پسندید به انتقادات سازنده و پیشنهادات و نقطه نظرات راهگشا محتاج است.

مهدی معافی

تابستان ۹۷

۱-sub systems

۴ - نگارنده از کاربرد مفهوم «رهایی بخش»، هدفی جدی و تاریخی را دنبال می کند که در فصل دوم بدان پرداخته شده است.